

Pesachim Sources 47

תוספות מסכת יבמות דף פב עמוד א

שתי קופות אחת של חולין - הקשה הר"ר שמואל מאכזב אדמקשה מברייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש) פ"ז (מ"ה) דתנן ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה שנפלה סאה של תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני אומר לתוך תרומה נפלה והווי להו לרבי יוחנן ור"ל לאיפלוגי עלה והשיב ר"י דמשום רבותא דר' יוחנן מייתי ברייתא דאפילו בב' קופות ושתי סאין דליכא למימר כולי האי אוקי חולין אחזקיהו דמה שנפל בקופה של חולין ספק הוא ואין לו חזקת היתר שרי בה רבי יוחנן בלא רבייה ואפשר דבשעה /דבסאה/ אחת אפילו ר"ל שרי בלא רבייה דסמכינן אחזקת חולין שבקופה ומוקי לה אחזקתיהו ולהכי לא פליגי אמתניתין אלא אברייתא.

בעל המאור מסכת פסחים דף ד עמוד ב

ובשני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק צריך ביטול וא"צ בדיקה דבבדיקת חמץ דרבנן אמרינן שאני אומר ומותר. **צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים פלוגתא דרבי יהודה ור' יוסי והלכה כר' יוסי לענין בדיקה להקל כשם שהוא מיקל בספק טומאה שברשות הרבים אבל לענין ביטול שהוא מן התורה לעולם צריך ביטול ואם נשאלו בבת אחת צריכין שניהם בדיקה דכודאי דמי.**

משנה מסכת טהרות פרק ה משנה ה - ו

משנה ה

[*] שני שבילין אחד טמא ואחד טהור הלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין ואם נשאלו שניהם כאחד טמאים רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

משנה ו

[*] שני ככרים אחד טמא ואחד טהור אכל את אחד מהם ועשה טהרות ובא חבירו ואכל את השני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין ואם נשאלו שניהן כאחת טמאים ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

רא"ש מסכת טהרות פרק ה משנה ו

אכל אחד מהם. תנא טומאה דאורייתא ותנא טומאה דרבנן (פי' לעיל בשני שבילין קאי בטומאה דאורייתא והוא טומאת מת והכא גבי ככרות מיירי דרבנן* גם שני ככרים וכו'):

ר' עובדיה מברטנורא מסכת טהרות פרק ה משנה ו

אכל אחד מהן - תנא טומאה דאורייתא וקתני טומאה דרבנן. ופלוגתיהו דר' יהודה ורבי יוסי הכא נמי בבא לישאל עליו ועל חבירו, כפלוגתיהו לעיל. והלכה כר' יוסי:

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יא

שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה ושני ט בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ובאו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ, וכן שני בתים י בדוקין וצבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס, או שידע שנכנס לאחד מהן ונכנס אחריו כ ובדק ולא מצא כלום או שבדק ל ומצא ככר, או שהיו תשעה צבורין של מצה ואחד של חמץ מ ופירש ככר מהן ואין ידוע אם חמץ אם מצה ובא עכבר ונטל הככר שפירש ונכנס לבית בדוק בכל אלו אינו צריך לבדוק פעם שניה שאין כאן קבוע. +/השגת הראב"ד/ או שבדק ומצא ככר בכל אלה אינו צריך לבדוק פעם אחרת שאין כאן קבוע. א"א זה שבוש אלא קבוע ודאי הוא אלא שתולין לקולא דהוה ליה כספק ביאה לענין בדיקה ותולין זה בזה ויש לומר אף לענין ביטול דומיא דטומאה, ויש אומרים דלא אמרו תולין זה בזה לטומאה אלא לאוכלי טהרות וכן לענין בדיקה אבל לביטול אזלינן לחומרא ויש דברים שאפילו לדאורייתא אזלינן לקולא כגון בדק ולא מצא כרבנן דפליגי על ר"מ /פסחים/ (י) אי נמי בבדק ומצא כרשב"ג דפליגי אדרבי וכן הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת כרשב"ג לקולא דפליגי אדרבנן.+

מגיד משנה הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יא

וכן שני בתים בדוקים וכו'. שם (דף י') צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים ואתא עכבר ונטל ולא ידעין להי עייל היינו שני שבילין דתנן שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חברו והלך בשני ועשה טהרות ר' יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפ"ע טהורין בבת אחת טמאין ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין. כך גורסין רש"י ורבינו בדברי ר' יוסי טמאין וכן פסק רבינו פרק י"ט מהלכות אבות הטומאות ובגמרא אמר רבא בבת אחת דברי הכל טמאין בזה אחר זה דברי הכל טהורין לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חברו דר' יוסי מדמה ליה לבת אחת ור' יהודה מדמה ליה לזה אחר זה ומבואר בדברי רבינו בדין הטומאה וכאן לענין חמץ כתב סתם ולא חלק והרבה מפרשים ראיתי מחלקים ומשוין דין החמץ לדין הטומאה וכו' יוסי. ואפשר שרבינו מפרש היינו שני שבילין דתלין בכל חד לקולא ולא דמו אותם לענין חלוק שאלתם דהתם בשבילין משום דאי אפשר שלא יהיה אחד מהם טמא אמרו כשבא לישאל בבת אחת שהן טמאין אבל כאן בביטול סגי ליה וצ"ע:

כסף משנה הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יא

[יא] וכן שני בתים בדוקים וכו'. שם (דף י') צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים וכו' היינו שני שבילין והקשה ה"ה מ"ש דין הטומאה מדין הבדיקה ותירץ דלענין הטומאה א"א שלא יהיה אחד מהם טמא בודאי ולכן כשבאו לישאל בבת אחת טמאין אבל לענין הבדיקה אין כאן שום בית שיצטרך לחזור ולבדוק בודאי דהא בביטול סגי ליה וכיון שכבר היו בדוקות לא הטריחוהו לחזור ולבדוק. ולי היינו טעמא דכיון דשני שבילין כי באו לישאל בבת אחת דטמאין היינו מדרבנן דמדאורייתא טהורים ניהו דספק טומאה ברה"ר טהור לגבי בדיקת חמץ דרבנן העמידו דבריהם על דין תורה. וא"ת והלא ספק דבדיקה ברה"י הוא ומדין תורה ספק טומאה ברה"י טמא י"ל כיון דבדיקת חמץ דרבנן כך ליה רה"י כמו רה"ר וכיון דמדאורייתא אפילו בבת אחת בטומאה דרבנן שניהם טהורים ה"ה לענין בדיקה. א"נ משום דהוי ספק ספיקא ספק לבית זה נכנס או לאותו בית ואת"ל לבית זה ספק אכלתיה או לא ולא תקשי לכלהו תירוצי מ"ש מספק נכנס או לא נכנס דטמא שהרי ה"ה הרגיש קושיא זו בסמוך ותירוצו בה נכון ויציב:

משנה למלך הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה יא

[יא] וכן שני בתים בדוקים וצבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס. שם בגמרא צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים ואתא עכבר ונטל ולא ידעין להי עייל היינו שני שבילין דתנן שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך באחד מהם ועשה טהרות ר' יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפ"ע טהורים בבת אחת טמאין ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין ע"כ. וכתב הטור ר"ס תל"ט וז"ל צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים ואתא עכבר ושקל ולא ידעין להי מנייהו עייל אם שני הבתים של אדם אחד או של שנים ובאו לשאול בבת אחת או שבא האחד לשאול עליו ועל חברו שניהם צריכים בדיקה אפילו אם ביטלו באו לשאול זה אחר זה אין שום אחד מהם צריך בדיקה אם ביטלו ע"כ (א"ה עיין לקמן בפרקין הלכה י"ג מ"ש הרב המחבר ע"ד הטור הללו ועיין עוד בפ"ט מהלכות שאר אבות הטומאה) וכן פסק בעל המאור ז"ל דביטול לעולם בעי ואם נשאלו בבת אחת לעולם בעי בדיקה ונראה דגריס ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורים ופסק כר' יוסי ולפי זה אפילו בבא לשאול עליו ועל חברו אין צריך בדיקה ומרן שם בב"י כתב וז"ל אבל יש לתמוה על מ"ש שניהם צריכין בדיקה אפילו אם ביטלו דאע"פ שאין זה ספק גמור דהא ודאי נכנס חמץ ברשותו של זה מ"מ הוה ליה לחלק בין שהכר גדול לכשאינו גדול דכשאינו גדול הוי ספק אם אכלו כולו ואם ביטלו הוי חד ספיקא דרבנן ולקולא כו'. וכתב לחד תירוצא וז"ל ועוד דדין כל קבוע כמחצה על מחצה דמי הוי חידוש והלכך ספק זה דשמא אכלו כולו חשיב התם אבל הכא לא חשיב ע"כ. ולא יכולתי להלום דברי מרן הללו שהרי גבי שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל חמץ ואחד שקל מצה כתב הטור דאם אין הכר גדול אפילו אם לא ביטל א"צ לבדוק משום דהוי ס"ס והתם ליכא חדושא כלל שהרי ספק שקול הוא ואפ"ה ספק דשמא אכלו כולו חשיב וכן גבי צבור אחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ונכנס לחצר שלפני הבית ואין ידוע אם נכנס לבית אם לאו חשיב ספק שמא אכלו וצ"ע:

תוספות מסכת כתובות דף כז עמוד א

ואם נשאל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורות - לא שיאכלם אדם אחד דאם כן יאכל ודאי טומאה דהכי אמרינן בשבועות בפ"ב (דף יט.) הלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב דטמא הוא ממה נפשך.

משנה למלך הלכות שאר אבות הטומאה פרק יט הלכה ב

עוד כתבו התוספות בפ"ב דכתובות דהא דאמרין דאם נשאל כל אחד בפ"ע דטהורות לא שיאכלם אדם אחד דא"כ יאכל ודאי טומאה וכדאמרין בפרק שני דשבועות הלך בראשון ולא נכנס בב' ונכנס חייב דטמא הוא ממה נפשך ע"כ. ואי טעמם הוא משום איסורא דאסור לאכול קדשים שנטמאו נראה שדין זה במחלוקת הוא שנוי דלדברי האומרים דחתיכה של איסור דנתבטלה ברוב דשרי לאדם אחד לאוכלם אף על פי שודאי אוכל איסור הוא הדין הכא כיון דמן הדין כולם טהורות. ואפשר דהתוספות אזלי לשיטתם דס"ל גבי תערובת איסור דאסור לאדם אחד לאוכלם וכמו שנתבאר בטור י"ד סי' ק"ט ועיין במ"ש מרן בסימן ק"י על מ"ש הטור או שאוכלם כולם אדם אחד אסור אפילו בזה אחר זה ונסתפק שם מרן בדין זה ואפשר דיש סיוע לדברי הטור מדברי התוספות הללו.

רש"י מסכת נדה דף ב עמוד א

גמרא. העמד אשה על חזקתה - שהרי מספק אתה בא לטמאותה לענין טהרות דקודם ראייה ספק הוה לה דם מקודם לכן ספק לא הוה הלכך העמד אשה על חזקתה שהיתה קודם ראייה כשנתעסקה בטהרות אלו. כגון ספק לא נגע - ל"ג דהתם לאו משום חזקה הוא דהא ספק טומאה ברשות הרבים טהור דהיינו ספק נגע הלכתא גמירי לה.

תוספות מסכת נדה דף ב עמוד א

והלל כי אמר דמוקי מילתא אחזקתיה - כגון ספק נגע ספק לא נגע היינו בר"ה כדפרישית אבל ברה"י לא מוקמינן אחזקתיה והוי טומאה ודאי ילפינן מסוטה ודוקא ספק נגע ספק לא נגע הוי ודאי טמא אבל טמא שנגע באחד מן החביות ואינו יודע באיזה מהם נגע הוה שניהם טמאים מספק ואין טמאין שניהם בודאי דלא גמרינן מסוטה אלא דבר שיכול להיות והכא האחד טהור בודאי וכן משמע בריש שני נזירים (נזיר נז.). דקתני אמר להם אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואינו יודע איזה מכם מביאין קרבן טומאה וקרבת טהרה ולא מייתי כל אחד קרבן טומאה משום דלא גמרינן מסוטה אלא דבר שיכול להיות והא דפריך התם אמאי מייתו קרבן טומאה ליתו תרוייהו קרבן טהרה דאחד שאמר לשנים הוה להו ג' והוי ר"ה וספקו טהור אף על גב דאין יכול להיות שיהו שניהם טהורין דהאחד ודאי טמא וכן גבי שני שבילים בפ"ק דפסחים (דף י.) מטהרין שניהם בבאו לישאל זה אחר זה אף על גב שבודאי נטמא האחד התם לא מסוטה גמרינן אלא דמוקמינן כל אחד בחזקת טהרה כדאיתא הכא דהוי טעמא משום דמוקמינן מילתא אחזקתיה +ומיירי כעין ב' נזירים דליכא למילף מסוטה וצריכי טעמא דחזקה, גי' ומיהו היכא דליכא חזקה לטהרה מטהרין בר"ה מסוטה כמו מקוה שנמדד ונמצא חסר דמטהר ר"ש בר"ה דגמרינן מסוטה אף על גב דליכא למימר העמד מקוה על חזקתו דאדרבה העמד טמא על חזקתו ואם תאמר והיכי ילפינן מסוטה לטהר ברשות הרבים אפילו ליכא חזקה הא סוטה אית לה חזקת טהרה ויש לומר כיון דקינא לה ונסתרה איתרע חזקתה ואף על גב דאין סתירה בר"ה מכל מקום איתרע חזקתה דשייך קצת סתירה באפילה ובלילה

תוספות מסכת סוטה דף כח עמוד ב

מכאן אמרו וכו' ברשות הרבים ספיקו טהור - בפ"ק דשחיטת חולין (דף ט:) ובפרק אין מעמידין (ע"ז דף לז:) אמר דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה מסוטה דמשמע דדוקא במקום סתירה טמא אבל שלא במקום סתירה גמירי דטהור ודאי הוא ותימה למאי איצטריך הלכתא לימא העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא והכי אמר בהדיא נמי בריש מסכת נדה (דף ג.) דרבי שמעון גמר לה מספק טומאה ברה"ר ואמר ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספיקא לא מחתינא ליה טומאה וי"ל אי לאו הלכתא דגמרינן דברה"ר טהור הוה אמינא סתירה דנקט קרא לא דבר הכתוב אלא בהווה וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שנולדה דמסברא אין לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזירת מלך כך היא בכל ספק טומאה הלכך איצטריך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברשות הרבים אחזקתה דלא מחתינן ליה טומאה

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף יט עמוד א

תנו רבנן: שני שבילין אחד טמא ואחד טהור, והלך בראשון ולא נכנס, בשני ונכנס - חייב; הלך בראשון ונכנס, הזה ושנה וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס - חייב, ר"ש פוטר; ורבי שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר' שמעון.

תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד א

הלך בראשון ונכנס כו' - אי ברה"י איירי בחד נמי חייב דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא אבל הכא איירי ברה"ר דמוקמינא ליה בחזקת טהרה.

אור שמח הלכות שגגות פרק יא הלכה ו

[ו] מי שהיו לפניו שני שבילין כו':

הנה בתוספות (שבועות י"ט ע"א) כתבו ז"ל, אי ברה"י איירי בחד נמי חייב, דספק טומאה ברה"י טמא, אבל הכא איירי ברה"ר, ואוקמינן בחזקת טהרה. וצריך מובן איך יתחייב קרבן בהזה ושנה וטבל בנתיים, והלך אח"כ בשביל שני, אילו בעי קמ"ד אם מותר לבוא במקדש הלא אמרו לו דמותר לבוא [רק דלכתחילה א"ל זיל טבול, יעוין עו"ג (דף ל"ז ע"ב) ותוס' עירובין (דף ל"ה) [ל"ו] ע"א ד"ה במקוה]] ושוב כי יכנס יתחייב קרבן. ועוד דהא אם השביל השני טמא הלא החיוב על מה שהלך בשביל השני, ולא שב מידיעתו הוי, דאילו הוי ידע נמי אזיל, וע"ז יש לאמר דהואיל אילו אתידע ליה בברור שהטומאה בשביל שני לא אזיל הו"ל שב מידיעתו, וכיו"ב אמרו ריש הוריות (ב' ע"א) כיון דאילו מתידע כו' ואיהו נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינא ביה, ויש לדחות, ואכמ"ל. ומסתברא יותר דמיירי ברה"י, ואפילו הכי בחד אינו חייב קרבן, דמצאנו בירושלמי נזיר פ"ח (ה"א) ובפסחים (פ"ח ה"ח) פליגי אמוראי ר"ה וריו"ח אם הנזיר מגלח על ספק טומאה ברה"י, והיינו דאף דאנן גמירי דספק טומאה ברה"י טמא, אין זה דהתורה אמרה דדנין שבודאי נטמא, ז"א, רק דהתורה גזרה טומאת ודאי, אבל המציאות לא יוכחש, שבאפשרי שלא נטמא, ואם כן הדבר שלא נטמא, רק טומאתו מההלכה דשדי עליו טומאה ודאית, טומאה הוי, אבל טומאת מת לא קרינא, ולא עדיף הך טומאה מאילו נטמא נזיר ברביעית דם שטמא מן התורה, ואפ"ה אינו מגלח, דלא מת עליו מת, ובפרט נזיר, דבטומאת התהום ג"כ טהור, דכתיב עליו במחזורת לו (נזיר ס"ג ע"א), א"כ על אופן האפשרי שלא נטמא, אף דרחמנא טמאתו, בכ"ז אין נזיר מגלח עליו, ותדע דדינא בגדר האפשרי ברה"י מסוטה גופיה, דאם באו עדים שנטמא אין משקה אותה, וכי נסתרה ברה"י מהני השקאה להתירה לבעלה [ולמ"ד כשיש עדים במדה"י המים בודקין (סוטה ו' ע"א) תלינן שמא זכות תלה לה, ולגבי סתירה לא תלינן, ודוק]. ובזה מיושב מה שנתקשו התוס' (נזיר נ"ז ע"א ד"ה באומר) בהך דמשני ריש פרק שני נזירין באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכ דא"כ אמאי מתנין, יביאו שתי הקרבנות, ועיין בכ"ז בחדושי למס' נזיר. וזה כלל גדול בתוספתא דאהלות (פ"ד ה"ז), ועל ביאת מקדש שנויה במשנה נזיר (דף נ"ו ע"ב) כל שאין הנזיר מגלח עליו אינו מוזהר על טומאת מקדש וקדשיו, וראב"ד בהשגות (הל' טומאת מת פ"ה ה"ה) ביאר טעמו, וא"כ א"ש ברה"י, ולגבי הבאת הקרבן הוה רק בגדר ספק השקול אם נטמא במת או לא, ולכך כי הזה ושנה וטבל והלך בשני שפיר חייב קרבן, ודוק:

והנה בירושלמי (שבועות פ"ב ה"א) אמר על קושיא דגמרא (שבועות י"ט ע"ב) מר"ל על ר"ל דהכא גבי חטאות אמר ספק ידיעה מחלקת, שאני תמן שאשמו קובעו, פירוש כיון דלענין חיוב קרבן אשם הוה ידיעה, ומחלקת שוב לחטאות, כיון דחייב אשם תלוי, לא כן הכא דספק ידיעתו לא מהני מידי, ומודה רשב"ל בכהן משיח שאינו מביא אשם תלוי, דאינו מחלק לחטאות הך ספק ידיעה, אבל הגמרא דילן לא סברה כן, מטעמא דהכא הוה ג"כ ידיעה ודאית לשרוף תרומה ולהתחייב מיתה וכיו"ב, וחשובה ידיעה לכמה מילי, ואם תאמר דהואיל דחשובה ידיעה לענין אשם חשיבא ג"כ לגבי הא א"כ הכא כש"כ דחשובה ידיעה שנטמא וודאית לכמה מילי, כש"כ דחשובה ידיעה להתחייב עליו אח"כ קרבן, לא כן, ר"ש לטעמיה דסבר בנדה (דף ב' ע"ב) דטומאת של רה"י אינו מתורת ודאי רק מספקא ליה וכמוש"כ רש"י שם (דף ג' ע"א) ד"ה מאי רגלים לדבר, וש"מ דקסבר ר"ש בשאר ספק טומאה ברה"י דעלמא נמי תולין, דהא אין רגלים לדבר, וא"כ א"ש טובא, דתמן מחלקת שפיר, דהא מביא אשם, וחשובה ידיעה, לא כן הכא דלא חשובה ידיעה לכל מילי, רק ידיעת ספק, דגם בתרומה תולין, וזה דרך נכון, ודוק:

ולפי מה שהבאתי בשם הירושלמי דטעמו דחשיב ידיעה לחלק לחטאות הוא דאשמו קובעו, צ"ב הא דמקשה רבא תמן (כריתות י"ח ע"ב) מצירוף המעילה לזמן מרובה, אף דגם לרע"ק דסבר דאיכא במעילה אשם תלוי [ואיהו הוא דאמר הך דצירף את המעילה לזמן מרובה במשנה שם (כריתות ט"ו ע"ב)] בכ"ז הכא לגבי חצי שיעור לא שייך חיובא דאשם תלוי שיתחייב עד דיחלק לאשמות ודאין, וצ"ב, ואכמ"ל. ודע עוד דלפי הירושלמי דמטעם דאשמו קובעו לכן מחלק גם לחטאות א"ש קושיית הגמרא (שם י"ח ע"ב), ליתני חטאת באשם ודוק: